

պատմական ճշգրտություն (Առաքել Դաւրիթեցին շատ աւելի արժանահաւատ պատմիչ մըն է, ինչպէս Գրիգոր Դարանազցին՝ աւելի վարպետ գրագէտ մը), այլ գոյնէ, ներքին իրականութենէ, սեպտիկայ (specifique) համէ, որոնք դարուն մէջ ամենէն կանուխ սրբուող տարրեր են, խուսափուկ, նրբին բայց այլապէս չահեկան: Ի՛նչ փոյթ որ այս վայելքին հասնելու համար ընթերցողը ըլլայ ստիպուած անդադար կոխ մը ղեկու հակալական մեղքերու դէմ, բառերու հեղեղին ու լեզուական բարբարոսութեան, վասնզի մեր տաղանայը կը վարձատրուի այն ամբողջական պատկերով որ այդ դարը կը զետեղէ մեր գիտակցութեան մէջ, անջնջելի դիմերով: Գրեթէ ամէն մէկ դարու համար, ներմիա մը, ԳՈՒԲ ԿՈՒՆԵՆԱՅԻՐ ՄԵՐ ԺՈՂՈՎՈՒԻՐԴ:

Ներմիայի շունչը, ուրիշ արժանիք: Նկատի չունիմ գիրքերուն թիւն ու ծաւալը: Մեկնողական, հաւաքական, հմտական ձգտումներ աշխատանքի ոգիի մը յայտարարն են անշուշտ, շատ շատ՝ լրջութիւն, հպարտութիւն: Ժիւր դարուն, տպարանին մօտէն անցնող (հաստատած է տպարան ուրիշ լոյս է ընծայած երկու հատոր) այդ գրադէտը, Աստուած գիտէ ինչ հզօր թելադրանքներ ունէր իրեն զօրավիգ երբ իր ժամերը յատկացուց Բերուածին, Բրնիկին, պատմութեան, վեպին. այսինքն իր օրերու գրական կարելի բոլոր սեռերուն մշակումին: Գրեց, միշտ գրեց, ոչ թէ այժմեան մատենադարանին կոթնած գործաւորին մասնագիտացած զիւրութեամբը, միջոցներովը, այլ թափառական, անապահով հոգիով: Ու անիկա գէթ վանական մըն ալ չէր, պաշտպանուելու համար ահաւոր արգելքներէ: Անոր մեծատարած գործը այս կերպով կը բացատրէ անոր մէջ ստեղծագործ շունչին տարողութիւնը: Մեր հին մատենագիրները հոգեւոր նպատակներու կը սպասարկեն երբ մագաղաթին պաշտօնեան կը դառնան: Ներմիա ուրիշ որակէ ըզգացումներ, զգայութիւններ հետապնդեց: Այս մարդուն մէջ աշուղ մը կար:

Կը կենամ, քիչիկ մը երազուն, անոր խառնուածքին ալ զիմաց: Անիկա հաղորդ է մեր մատենագրութեան բոլոր ձգտումներուն որոնք իր մէջէն պիտի շարունակուին այդ Պոլիսին կեանքովը: Պատմիչ է, ինչպէս

պէտք է ըլլան մեր մէջ բոլոր գրիչ շարժողները: Բանաստեղծ է, ինչպէս պարտաւոր են ըլլալ ծանրագույն, ծանրաբեռն ու սրբազնասուրբ կաթողիկոսներ: Ներմիային մըն է նման Երզնկացիներու, Թլուրանցիներու: Ուրախաց՝ ինչպէս իր ժողովուրդը: Ու այս ամենուն հետ, նաեւ Պոլսեցիին, այսինքն գերի ժողովուրդի մը զաւակ որ հարկին տակն է քանի մը զգայութիւններ ճարել իր մէկ հատիկ ջղային գրութեան, ու Բերքել օտարներուն լեզուովը:

Այդքան հեռուէն, անիկա տարտամ կերպով մը, կը թուի թելադրել կարելի գրականութիւն մը այդ Պոլիսէն, որմէ հառուած մը ըլլար Վենեսիլը, իր Միսթարեաններով: Երեմիայի ոգին մենք կը զբառնենք արեւմտահայ սկսման շրջանին երբ մեր զարթոնքի սերունդին գործիչ-գրողները չեն վախնար ունէ սեռէ, ու կարիքին համաձայն կը գրեն ճառ, ոտանաւոր, պատմութիւն, դասագիրք, թատրոն, տնտեսագիտութեան ընթացք, հաւասար այլուրութեամբ որքան պարզմտութեամբ:

Ներմիայի նպատար մեծ է մեր պատմութեան:

Իր անձը, տարօրինակ, դժբախտ, անհաւասար, կը մնայ հաւատարիմ մեր գրականութեան վաւերական գէմքերուն ուրուապատկերին:

Իր մէկ երկու քերթուածները անմահ էջերը կուտան մեր բանաստեղծութեան:

Յ. ՕՇԱԿԱՆ

ՎԵՐՁ

ՀԱՅԱՍՏԻ ԵՒ ՄՏԱԾՄԱՆ ՅՈՒՔԵՐ

Քրիստոնեան հաւաստին եւ յոյսին նամբով երբ մեզնէ ներս այդ (նեւարիս եւ վերին) կեանքէն, իր մէջ պիտի զգայ հոգեկան հասունութիւն մը, որ զինքը բնորոշակ կը դարձնէ Աստուծոյ եւ Աստուծայինին քննութիւն: Ինչպէս մանկան քորովանք՝ յսակ խօսի, եւ անկապ մսածուներ՝ պայծառ մտախոհութեան կը փոխուի չափահաս մարդուն մէջ, նոյնպէս մանկանացու կեանքէն դէպի անմահութեան մեր վերելքը կամ մուսքը անսահման յառաջդիմութիւն մը պիտի իրականացնէ մեր մսածումներուն եւ հասկացողութեան մէջ:

«ԱՌԱՔԵԼՈՅ ՏԱԻՂՈՎ»